

oorden herhaal-
ar worden, dat
iet één. Dan
de erkenenis
d gedaan niet
s, een diploma-
tom: een daad,
muleert als dat,
siking van het-
eren denkbaar?

he predikanten
rken inderdaad
het die in een
de predikanten
atie zwaar van

dat de mee-
tar uitdrukking
binnen de ker-
d" bezit. Maar

deeld en con-
t, moet tot het
int wij moeten
van de in 1905
vat de centrale
at omtrent het
ing en verbond
e en doop werd
nede van 1946
rom, indien de
znde rechtsgel-
voelen der be-
feite voorstaan
e. En alleen op
anen zij zeggen

e woorden
in de kerken
ouden. En zij
len verricht en
zij laten dat-
ng Gods toorn
ongemoeid en

verantwoorde-
hiedde van zich
ee zijn ze die
ndag als zij in
n optreden be-
schied en hel-
handhaven!
so door en door

se in den Naam
erkelijke misda-
rveneens in den
ijlike handeling
t ze doen, ook

neén is geen
C. V.

DE SCHRIFT

afval. Maar als
brekking, van-
altijd aanricht
t wordt dat een
En dan is dui-
s vindt, de rest
van de groote
reiden zegt de
k ziet ten
het Woord
vergaderd rond-
Wij komen tot
enis van Israël.
de veranderen.
aan het oor-
komt het oor-
volk. Er wordt
t, die hun knie
en toch mee-
tijd mogen be-
onder het oor-
Er komt open-
het gericht.
eere trekt hier
roote massa en
ovigen, die het
s bulgen onder

ant deze maal-
staan deze pro-
deel. Dus de
solidari-
omt. De Heere
n houdt dat

verbond, ook in zijn sancties. Naar deze wet der soli-
dariteit lijden zij mee onder het oordeel. Naar deze
wet der solidariteit moesten zij dus wel vragen: Maakt
de Heere geen onderscheid tusschen geloovigen en
ongeloovigen? Zijn ze allen gelijk voor Hem? Maar nu
blijkt, dat de Heere niet alleen de wet der solidariteit
handhaaft, maar ook de verkiezing. De grenzen
van verbond en verkiezing vallen niet samen. Want
in den verbondskring, waar Zijn toorn raast,
bereidt Hij aan Zijn overblijfsel een maaltijd
als teeken van Zijn gunst, van Zijn eeuwig welbeha-
gen. Temidden van de levensverbreking openbaart zich
hier ineens levensrijkdom. Dus door hun dezen maaltijd
te bereiden leert de Heere hun, dat zij, opge-
nomen in de gemeenschap aan Zijn Woord, geheel
anders onder het oordeel verkeer-
ren. Het oordeel neemt voor hen de gunst des Hee-
ren niet weg. Zij blijven onder het gericht toch
voorwerp van 's Heeren gunst. Temidden van de
gerichten verzekert Hij hun, dat Zijn gunst, alom
verspreid, zal bestaan in eeuwigheid.

En dus waar blijven zij vandaag, die zeggen, dat
wereld en kerk onder het oordeel liggen, ja, dat het
vooral de gemeente des Heeren is, waartegen van-
daag Zijn toorn raast, omdat zij haar roeping niet
heeft verstaan in de wereld? Deze generalisatie
van het oordeel is onwaarschijnlijk. Men vergeet, dat
het oordeel komt over de verlaten van Gods Woord,
over de verwerping van den waarachtigen dienst des
Heeren. Vandaar de gerichten, die wij aanschouwen.
En de Heere heft de solidariteit van het oordeel niet
op. Hij zet niet meer, als in Egypte, de wereld in het
donker, en Zijn kerk in het licht. Maar Hij zegt, dat
Hij Zijn kerk, die getrouw is, die het Woord
bewaart, die haar hals buigt onder het juk van Chris-
tus, zoekt met Zijn gunst, en dat Hij in het oordeel
die getrouwe kerk in Zijn verkiezend welbehagen
aanziet. Indien het waar was, dat het oordeel gene-

raal is, dat de Heere geen onderscheid maakte, wij
zouden niet meer weten of Hij vóór of tégen ons was.
Wij waren dan temidden van de gerichten het gezicht
kwijt op Zijn eeuwige gunst in Jezus Christus.

Neen, er is een heilige vergadering van ware christ-
geloovigen, waarover Zijn gunst straalt. Er is een
gemeente, welke gemeenschap heeft aan het Woord.
En die gemeente zoekt Hij ook vandaag in Zijn eeu-
wige liefde. En daarom is vandaag ook het gebod
zich bij de ware kerk te voegen, die er was ten tijde
van Elisa, die er altijd geweest is en is en zijn
zal. Er is ook vandaag een rest der verkiezing van
wege Zijn welbehagen in Christus. En die rest wordt
daar gevonden, waar men trouw is aan het Woord.
Die getrouwe kerk deelt wel in de solidariteit van de
gerichten, welke thans over de wereld gaan, maar
naar de verkiezing deelt zij in Gods eeuwige gunst.
Solidariteit van oordeel wil nog niet zeggen genera-
lisatie van het oordeel. Er blijft onderscheid, ook
in de gerichten. En wie onderscheid maakt is de Heere
zelf. En wij weten allen uit de belijdenis, waar Hij
Zijn kerk ziet, die Hij aanziet in eeuwige ontferming.
Generaliseeren is gemakkelijk, maar de Heere is on-
der die zulk doen niet. Hij onderscheidt en
scheidt altijd en wel door het Woord. Zoo
verkrigen we toch ruimte temidden van alle genera-
liseerings-pogingen. Er is gunst temidden van de ge-
richten. Ik kan toch zeggen, of Hij voor mij is, als
ik namelijk maar daar ben, waar het volk vergaderd
wordt, de schapen Zijner weide, en daar mijn hals
buigt onder het juk van Christus. Want de gemeen-
schap aan Zijn Woord is de gemeenschap aan het
eeuwige leven. Daarom kan ik toch zeggen: Maar Zijn
gunst, alom verspreid, zal bestaan in eeuwigheid.
En ook: Maar 's Heeren gunst zal over die Hem
vreezen in eeuwigheid altoos dezelfde we-
zen. Als de Heere onderscheid maakt,
onderscheid ik nu ook? v. d. B.

KERKELIJK LEVEN

meegesteld wordt), dat is niet elk natuurlijk
afstammeling van Abraham, doch het geheel van af-
stammelingen, dat verkregen is door en uit Abrahams
wonderkind: Izaäk. Dat kind is n.l. GEROE-
PEN (Rom. 4:17) uit de dooden (de twee „wande-
lende graven“, Abraham en Sara, die beide reeds „ver-
storven“ waren); dat zaad is (weer naar Rom. 4:17)
geroepen, hoewel niet zijnde ALS ZIJNDE.

Roepen OM TE ZIJN, dat ligt al reeds in Rom. 4
vs 17 uitgedrukt. Waarom zouden we dat begrip hier
verwaarlozen, terwijl die Schriftplaats de grond-
leggende is voor heel Abrahams geloof? K. S.

Quorundam culpa, Quorundam culpa, Quorundam maxima culpa!

We zouden nog iets opmerken over de „wederzijds-
che schuldbelijdenis“, waarmee ds B. A. Bos de „here-
eeniging“ met onze uitbanners acht naderbij te zullen
komen. We willen voldoen aan zijn vraag, om zijn
voorslag niet dood te zwijgen, en zullen daarom in dit
nummer en ook daarna op zijn verlangens ingaan.

A. Zie ik het wel, dan is (zie hier een eerste opmer-
king) ds Bos in dezen tegen zichzelf verdeeld. Terecht
merkte hij onlangs op, dat men niet naar een bepaal-
den persoon in het synodocratische kamp moet zien,
omdat we niet met een persoon, doch met kerken,
die een synode volgen, te doen hebben. Dat die
kerken een synode volgen, die zelf weer in schuldige
zwakheid een bepaald persoon volgt, weshalve door
de zwakheid van die kerken die persoon soms toch
voor 't front en ter verantwoording te roepen zal blij-
ven, hebben we reeds opgemerkt. Maar volkomen te-
recht aanvaardt overigens ook wij, dat, als het op
kerkelijk samenleven aankomt, we met kerken, die haar
officieele papieren ons lieten zien, te maken hebben.
In het VOORBEREIDEND werk (voorbereidend om
te zien OF die kerken zich weer zullen bekeeren) mo-
gen we een persoon telkens naar voren zien komen,
maar als het meenen wordt, dan krijgen we met
de kerken te doen.

Nu is dit wat me in ds Bos' voorslag tegenstrijdig
dunkt: als hij toegekomen is aan zijn concrete voor-
stel, om de „kerken“ hereenigd te krijgen, dan wil
hij de kerken laten spreken over..... personen,
en gedragingen van personen, terwijl tegelijker-
tijd de wetten en regelen en decreten van die kerken,
en zelfs de beslissende handelingen van diezelfde per-
sonen ten aanzien van de decreten der kerken zoal niet
vergeten, dan toch op den achtergrond gedrongen
worden.

B. Let maar eens op, waarover ds Bos ons — de
gereformeerde kerken in Nederland — onzerzijds
schuld wil laten belijden in de door hem gezochte in-
stanties althans.

1. Allereerst meent hij, dat WIJ voor ons deel schuld
moeten belijden, „omdat wij te weinig rekening ge-
houden hebben met onze verantwoordelijkheid voor
het feit, dat de kerkelijke jurisprudentie reeds jaren-
lang bezig was te verworden, waarom bij ons protest

tegen verkeerdheden ootmoed en geduld niet had-
den mogen ontbreken“.

In deze opmerking ligt één element van waarheid,
dat we met blijdschap ons herinneren uit de lectuur
der kerkelijke pers, juist van „onze“ zijde. We hebben
Greijdanus inderdaad te lang alleen laten staan in de
dagen van Assen. Ik wil wel erkennen, dat dit fout
geweest is. Maar waar kwam die fout vandaan? Door
onze opvoeding, en door ons gewend zijn aan „stich-
telijk“ geteem. We hadden kerkrecht gestudeerd, ja
zeker (tenminste in Kampen, in Amsterdam werd er,
meen ik, weinig aan gedaan), maar we waren gewend
aan den regel: probeer den boel bij elkaar te houden,
zoo op de manier van onderscheiden particuliere-synode-
medicijnmeesters uit de dagen van de „in memo-
riams“ over overledenen, die onderscheiden deputaat-
schappen (!) bekleedden: is er ergens een kwestie,
geef dan den één wat op zijn brood, den ander dito
dito, schrijf voorts beiden partijen eenige lepels siroop
voor, gebruik voor een en ander den kerkelijke-rap-
portenstijl, en je kunt net op tijd, na al of niet een
praatcommissie benoemd te hebben, den assessor den
voorzitter laten danken voor zijn eminente leiding.
Bovendien waren we eraan gewend te denken, dat een
synode deugdelijk werkte. En dat dr H. H. Kuyper
wel wist, waar hij de noodige wijsheid vandaan halen
moest, en — al hielden we zijn „politieke“ manoeuvres
in de gaten — toch maar verrassend argumenteeren
kon. En, dat één man het wel niet zoo goed zou weten,
als zoovelen bij elkaar. Als men 't mij vraagt, wil ik
wel hier uitspreken, dat ik nog steeds meen, dat dr
Geelkerken's houding tegenover de Schrift met die
der Gereformeerde confessie niet te verbinden was.
Maar dat ik overigens, nu ik na 1933 heb gezien, hoe
synodes werken kunnen, en hoe ondeugdelijk dr H. H.
Kuyper kon argumenteeren onder een schijn van deug-
delijkheid, en hoe slecht er „geleid“ worden kon door
op een bepaald doel af te stevenen, onverschillig wat
er tegen ingebracht werd, achteraf geloof ik, dat die
zaak-Geelkerken, kerkrechtelijk gesproken, door en
door verkeerd geleid is, en dat ik begrijpen kan, hoe
bitter men ginds gestemd geweest is, niet zoozeer nog
om de beslissing, als wel om de wijze, waarop die door-
gedreven en door bepaalde figuren geleid geworden is.

Maar ik vraag overigens: moeten nu de geloovigen,
die ds Bos oproept, heusch schuld belijden, omdat —
daar komt het op neer — bij hun protest tegen ver-
keerdheden ootmoed en geduld niet
hadden mogen ontbreken? Maar dat
kan niet. Want we hebben niet te maken met feit en
wijze van ons protest; we hebben te doen met den ons
gestelden EISCH om die en die uitspraak te
leeren en dit en dat besluit te helpen uitvoeren,
en om over ons protest leedwezen te betuigen (ge-
val K. S.), en om het protest te beperken tot de „vol-
gende synode“ en om tot zoolang ook zelf te zon-
digen. Ds Bos moet niet helpen vergeten. Op DIE
eischen hebben door Gods getrouwmakende genade
velen „neen“ gezegd, en toen zijn ze uitgeworpen. Maar
dat „protest“ is een zaak geweest van slechts en-
kelen. Moeten nu de massa's schuld belijden voor
de enkelen, voor degenen, die ze niet eens met
name kennen? Voor „sommigen“, die daar er-
gens in een of anderen hoek zitten, en wier namen
God wel weten zal?

Overigens: wat ds Bos zegt van die enkelen is niet
waar. Greijdanus heeft met een overvloed van argu-
menten, week in week uit, geargumenteerd inzake dat
kerkrecht. Hij heeft zooveel moeten „opeten“ aan
zurigheid, dat ik ds Bos wel eens zeggen wil, dat hij
niemand moet vertellen, dat Greijdanus geen ootmoed
en geduld getoond heeft in zijn protesten. En weet
ds Bos eigenlijk alles van mijn protesten? Op de cu-
ratorenvergaderingen, waar de notulen flintjes wer-
den ontkracht; waar bij stemming uitgemakeld werd,
dat bepaalde officieele handelingen niet mochten wor-
den vermeld? Ik neem nog steeds mijn heele corres-
pondentie inzake dat kerkrecht voor mijn rekening,
ook voor wat den factor geduld en
ootmoed betreft, en beken zelf alleen schuld,
als men mij aanwijst, dat in mijn argumenten de
Schrift en de K.O. verlaten is. Verder ben ik zóó ver-
ontwaardigd over de hautaine gebaartjes van wie ge-
bleken zijn niets te kunnen weerleggen, maar alleen
— in bond — te kunnen „willen“, dat ik met na-
druk den kerken wil verzoeken, niet bij God te klagen
over gebrek aan ootmoed en geduld van onbekende
zondebokken, die in ds Bos' artikel met het nivelle-
rende „wij“ worden aangeduid, niet om in de woestijn
gezonden, doch om met hun wegzenders weer alzóó
hereenigd te worden, dat ze voor hun verdere leven
in den kerkrechtelijken strijd ontmand blijven zullen.
Want dát zal het gevolg zijn van vage schuldbelijde-
nissen zonder konkrete terugnemingen van valsche wet-
ten. Ik geloof, dat de kerkeraden van Amersfoort, en
Enschede, en Bergschenhoek een prachtig geduld aan
den dag hebben gelegd tegen de vermoedende in-en-
uit-redeneeringen van dr Ridderbos. En dat ze wel
dwaas zouden zijn, als ze goed vonden, dat men in een
dorp, waar de „blatingen der kudde“ zijn, schuld be-
leed over gebrek aan ootmoed en geduld, toen Hol-
werda voor de synode stond, of candidaat Schilder, om
geïsoleerd op te roeien tegen den stroom. Er is een
schuldbelijdenisformule: mea culpa, mea culpa, mea
maxima culpa. Dat is: „MIJN schuld, MIJN schuld,
MIJN och zoo groote schuld“. Daar kan ik in komen:
want in dien eersten persoon enkelvoud